Euskal Herriko Ahotsak

ahotsak.com

Felisa Irulegi Uribarri

Zaldibar
Bizkaia (1934)

Aurkibidea

Biografia

Zaldibarren jaio zen Goierri auzoan, Solozabal baserrian. Baserria autopista egin zutenean bota zuten. Aita eta ama ere Zaldibarrekoak zituen, aita Solozabalekoa bertakoa eta ama Arangurenekoa. Bost anai-arrebatatik gazteena da, alarguna eta hiru seme-alabaren ama. Baserrian fruta-arbolak saltzen zituztela kontatu zigun, eskola kontuak, jaiak, erlijio ohiturak eta San Juan ospakizunak, besteak beste.

Zintak

ZAL-018

- **Proiektua**: Zaldibarko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Etxazarra, Ainhoa
- **Data**: 2013-05-28
- **Iraupena**: 90 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Etxazarra, Ainhoa

Pasarteak

1. Baserrian pinuak eta fruta-arbolak

- **Erref**: ZAL-018/004
- **Iraupena**: 0:01:01. **Hasi**: 00:05:07. **Bukatu**: 00:06:08
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa

Laburpena:
Baserrian patata, baba, artoa eta garia hartzen zuten; baina batez ere fruta-arbolak eta pinuak eduki zituzten.

2. Pinuak eta fruta-arbolak saldu

- **Erref**: ZAL-018/006
- **Iraupena**: 0:01:16. **Hasi**: 00:07:09. **Bukatu**: 00:08:25
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera

Laburpena:
Pinuak eta fruta-arbolak saltzeko eduki zituzten. Gehien etxetik saltzen zuten, baina Abadiñoko eta Zumarragako feriara ere joaten ziren.

Transkripzioa
-Ta orduen, esan dostezu frutarbolak-eta euki dozuezala etzean?
-Bai, bueno, frutarbolak bai. Osea, arbolak etzien be bai ezta? Jateko ta zerien. Baiña ostantzien saltzeko, piñuek eta... ba horixe.
-Ta saldu non eiten zinduen?
-Saldu ba ferixetan edo /ero/ eskatu klientiek eitten eben, eskatu eitten eben.
-Ta hemen feriek eta inguruen non egon dire? Ze herriten edo?
-Bueno, ba hamen ferixak... San Blasetan beti. Abadiñon ta gero Zumarrara be jueten zien. Baiña gehixen ba etzetik saltzen zan e? etzetik saltzen zan. Ta klientiek ba... osea, kanpotik be bai. Euskal Herritik eta kanpokuek be bai e?
-A bai e?
-Bai.
-Etorten jatzuezan etzera?
-Bai, bai. Zaragoza ta... bueno, oin momentuen ez naz akordetan, baiñe bai. Logroño ta... bai. Lerida ta.
-Ta ze fruta iziten zan ba? Ze fruta...
-Ze fruta? Ba bueno zuri... iguel ba guri eskatzen oskuen ba... guk frutalak hartu ez genduzen eitten landarak etzien. Harek erosi [...] Lerida edo kanpokuei erosi ta gero guk saldu eitten genduzen. Baiñe piñuek ba... ba, etzien, erein basuen, ta gero landarak ba saldu basuetan ipintteko.
-Ya, ya, ya.

3. Etxeko abereak etxekoentzako jana edukitzeko

- **Erref**: ZAL-018/007
- **Iraupena**: 0:02:31. **Hasi**: 00:08:25. **Bukatu**: 00:10:56
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:
Behiak, untxiak, oiloak eta txerria etxerako edukitzen zituzten. Morroiei eta etortzen ziren beharginei ere jaten eman behar izaten zieten eta eurak ere asko ziren etxean: morroiak, osaba ezkonbakoak, gurasoak eta neba-arrebak. Gainera, nebarik zaharrena etxera ezkondu zen eta bertan hiru seme-alaba izan zituen. Felisaren gazte sasoian idiak ere eduki zituzten beharrerako.

4. Etxearen egitura

- **Erref**: ZAL-018/009
- **Iraupena**: 0:01:02. **Hasi**: 00:12:12. **Bukatu**: 00:13:14
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxearen egitura

Laburpena:
Etxean, behean korta eduki zuten, gainean ezkaratza eta gela esaten ziotena. Sarrera moduko bat ere eduki zuten gurdia-eta gordetzeko. Goian logelak egon ziren eta gero ganbara patatak eta sagarrak moduko jatekoak gordetzeko.

5. Sagardoa eta txakolina etxean egiten

- **Erref**: ZAL-018/010
- **Iraupena**: 0:04:15. **Hasi**: 00:13:14. **Bukatu**: 00:17:29
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Baserria » Baserriko lanak » Sagardogintza

Laburpena:
Sagardoa eta txakolina etxean egiten zuten, horretarako makina eduki zuten eta. Barrikak eta botilak txabola batean gordetzen zituzten. Egunero edateko egiten zuten bai sagardoa eta bai txakolina; ardoa, ostera, jai egunetan. Ardoa etxerik etxe saltzen ibiltzen zirenean erosten zieten.

6. Denda asko Zaldibarren

- **Erref**: ZAL-018/011
- **Iraupena**: 0:02:24. **Hasi**: 00:17:29. **Bukatu**: 00:19:53
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Negozioak, dendak

Laburpena:
Sasoi batean errazionamendua egon zen dendetan. Denda asko egon zen Zaldibarren, plazan bertan lau. Arropa denda bat ere egon zen herrian eta mertzeriak. Hala ere, askotan irteten ziren Durangora, Eibarrera edo Bilbora arropak-eta erostera.

Transkripzioa
- Lehen dendara-edo joaten zintzien? zeozer erosten bai, ezta?
- Bai, klaro, klaro. Ganera, lehen izeten zan razionamentue; emoten eben / emoteben/, ba, ez dakit, pertsona batendako ba honenbeste zer, azukrie, olixue, holakotxe gauzak.
- Eta zer gitxi izeten zien? kantidade gitxi edo?
- Ba ez dakit, ez naz akordetan, baiña haren ganera, ba, gero erosi, gero erosi.
- Halan, kartilla bategaz edo zelan zan hori, razionamentua?
- Razionamentue kartiliaz, ya ahaztuta dekat kartillian zera. Kartilliaz.
- Ta denda asko egon zan hemen Zaldibarren?
- Bai, lehen bastante, oin ez. Lehen bastante. Ba plazan be hiru egon zien. Plazan, ba, txikixe da, hiru egon zien. Oin bat da bakarrik. Hiru? lau, lau. Ta gero, klaro, gero etxiek-eta gehixa ein zittuezan, ez?baiñe gero itxi ta batzuk jubilau ta... ba...
- Ta holan erropa dendak edo telea edo...?
- Erropa dendak bat bakarrik akordaten naz, bat bakarrik, ya neu nausixa nitzela egon zan. Ostantzien, zerak bai merzerixak bai, eta oin be bada

bat, baiñe hamen ezer biher bada, zapatilla batzuk biher badie urten ein biher da.
- Nora urten behar da?
- Ba Durango, Eibar... horixe.
- Ta lehen urteten zinduen Zaldibarretik?
- Bai.
- Nora?
- Bueno, holan erosketak eitten, ba, ni Bilbora asko juen naz; lehen erropak-eta erosten bai, Bilbora, Eibarrera, Durangora...
- Ba Bilbo urruntxu dau, ezta?
- Bai, baiñe...
- Ta zelan joaten ziñien?
- Trenien.
- Trena beti egon da hemen?
- Bai, trena beti, trena beti ezautu dot. Ta oin, bueno, oin konbinaziño ona da, oin autobusek daz ordutik ordure, trena be bai...
- Ta lehen autobusik ez?
- Ez.
- Ta Bilbora, jo, tardeuko zenduen, ezta?
- E?
- Tardeuko zenduen Bilbora, ezta?
- A, ez dak... ba hemendik ordubete-edo da, Bilbora, ordubete.
- Ta Bilbora zetan joaten ziñien? Gauzek erosten?
- Honbre, ba, edo jaixen baten be bai, e? Jaixetan be bai, baiñe asko ez, e. Baiñe zer soiñeko edo erropan bat erosi biher zanien, ba, haratxe.

7. Kinkilaria etortzen zen Durangotik

- **Erref**: ZAL-018/012
- **Iraupena**: 0:01:18. **Hasi**: 00:19:53. **Bukatu**: 00:21:11
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Lanbideak » Batetik bestera zebiltzanak

Laburpena:
Kinkilaria ere etortzen zen Durangotik Zaldibarrera hariak, oihalak, botoiak eta toallak saltzera. Orduan, etxean egiten zuten arropa asko, baina jostunak ere bazeuden.

8. Neskak ere tabernara

- **Erref**: ZAL-018/013
- **Iraupena**: 0:01:45. **Hasi**: 00:21:11. **Bukatu**: 00:22:56
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:
Taberna asko egon izan da herrian. Orduko tabernak denda ere izaten ziren sarritan. Felisaren sasoian neskak ere sartzen ziren tabernara, erromeria ostean edo jaiegunen batean.

Transkripzioa
- Eta dendak esan dozuz eta tabernak be asko egon dira?
- Tabernak be bai, bastante.
- Asko?
- Tabernak, oin be badaz tabernak.
- Bai, oin leku guztietan.
- Oin be bai.
- Baia lehengo taberna batzuk ez ziren izeten be bai dendak? halan, apur bat bietara? Taberna batzuk ez ziren izeten dendak?
- Bai.
- Bai? Bietara, ezta?
- Nik euki nittuen tia eta tio taberna baten ta, bueno, behintzat ez dakit zer saltzen eben, baiña abarketak-eta akordeten naz eta holako gauzak, bai.
- A, baeitu. Eta taberna zan?
- Bai, bai, tabernie zan.
- Eta tabernetan zer, ez zan egongo gaur dauzen gauza beste, ezta? Esan gure dot, ardaua ta... Egoten zan gauza asko?
- Honbre, ba, ardaue, koñaka, anise... horrek bai.
- Eta zerbeza ta holangoak... gaur dauzen moduen?
- Ba ez dakit zerbezie... egongo zan, ez dakit. Kasa, kasa, refreskue, kasa.
- Hori be bai?
- Bai.
- Ta lehen andrak sartuten ziren tabernatara edo gehiao gizonak? Lehen diñotsut, e, antziñe-antziñen.
- Bai, gure denporan bai. Nik hirurogeita hamazortzi urte dekaaz. Nere denporan bai. Erromerixeta juten giñenien be, ba, jueten giñen tabernara.
- Zuek be bai? neskak be bai?
- Bai, bai, neskak mutilekin edo bakarrik edo... baiñe bai. Ez oingo moduen edo zerien ez..., baiña bai.
- Baia neskak be bai, ezta?
- Bai, gure denporan, ba, hoixe, edo jaixen-edo urteten genduen edo erromerixa edo hamen edo Durangora edo zerien, ta bai, edo kafietesne bat edo refresko bat udan edo...
- Hori lehen, gaztetan?
- Bai, bai.

9. Erromeria udan eta idi-probak San Estebanetan

- **Erref**: ZAL-018/014
- **Iraupena**: 0:01:41. **Hasi**: 00:22:56. **Bukatu**: 00:24:37
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak
- Aisia » Kirola » Herri-kirolak

Laburpena:
Zaldibarren udako San Andresak ospatzen dituzte uztailean. Felisaren sasoian erromeria egiten zuten jaietan eta idi-probak San Esteban egunean.

10. Asto eta idi probak

- **Erref**: ZAL-018/015
- **Iraupena**: 0:03:57. **Hasi**: 00:24:37. **Bukatu**: 00:28:34

- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Herri-kirolak
- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak

Laburpena:
Goierrin asto-probak egiten dituzte gaur egun. Bertan, iltze gehien egiten dituen astoak irabazten du. Lehen idiekin egiten zutenean ere berdin egiten zuten. Orain kinielak egiten dituzte probetan apustu egiteko. Idi-proba irabazten duenari idiarentzako manta bat ematen diote; asto probetan, ostera, kopa izaten da saria. Lehen idi-probak egiten ziren herrian San Esteban egunean.

Transkripzioa
- Eta zelan iten dire asto-probak ba?
- Ez dozu sekulo ikusi asto probaik?
- Ez.
- Ai, ai, ai...
- Ez dot ikusi. Eske nere inguruen ez da iten.
- Ez da eitten?
- Ez.
- Aiba...Arratixen ez da eitten?
- Asto-probak guk e... zera, gero barrixo bat dekogu, Goierrixen, ermitta bat da ta, klaro, gu lehen hanguek eta oin be zelebretan dittuu jaixek-eta, ezta? Soziedade bat be ein zan eta han urtero egoten da asto-probak, astuek harrixe eruten, zeiñek... zeiñek gehixa, zeiñek honan izeten ,ba, hamendik hara edo, bueno, hori baiño luziague, ez? baiña hemendik hara, ta ha untza bat izeten da, untzie, "un clavo". Untza bat. Gero bueltan beste bat. Ta harek kontau ta zeiñek gehixen eitten daben, ba, haixe irabaiztaille gero.
- Ta idiekaz bardin?
- Bai, idiek... bai. Hamen oin ez da eitten, baiñe bardin.
- Idiek pixu gehau, ezta?
- Pisu... harrixe handixaue izengo da, baiñe hori hamen ñta Berrizen-ta asko eitten da hori.
- Ba gurean ez.
- Ez, e? Aiba! Guk hori beti ezautu dou. Astuena lehen-lehen ez, ordun idixek bakarrik izeten zien.
- Ta oin astoak, ezta?
- Bai.
- Eta iten ziren apostuek eta igual dirue edo...?
- Ez, ez.
- Ez zan egon horretarako...
- Ez ta... ez. Oin, ba, oin por ejenplo, asto-probetan eitten da, ta idixetan be bai, a bueno, eingo da igual, e! Eingo da iguel. Baiñe zera, kinielak eitten die, bai, "Ene, horrek astuorrek zenbat eingo dau" ta gero han oseake zenbat diru hartzen daben tanto porzientua-edo emoten dabe premixue. Ta hoixe. Toketan jakonai ba...
- Eta iten ziren igual desafioak edo...
- Bai, hori...
- Batak besteari...
- Klaro, hori be jabiek, animalixen jabiek, eingo eben. Klaro!
- Baie zuek ez dozue eukin horretarako idirik, ez?
- Ez, ez.

- Ze horrek idiorrek ein beharko dire preparau, ez?
- Klaro! Ta zertui ein biher dabe /bidabe/, erabili be bai. Ikusten da sarri, telebisiñuen-ta be ikusten die zelan preparaten dittuen.
- Indar gehau eukiteko edo...
- Klaro.
- Eta zuk badakizu zelan iten diren preparau idiek horrek geuzek ipinten jakozenak hemen eta...?
- Zelan eitten dien?
- Bai, horren izena edo... Badakizu zer esaten dotsuten, ez?
- Bai, bai. Batzuk die mantak. Mantak ipintten... [...].
- Hau, zapa?
- Zapa, bai, bai.
- Guk be bai.
- Zapie, bai.
- Holan koloretan ta...
- Bai, bai.
- Eta besterik holan eroaten dau idiek?
- Ez. Baiñe holan jokatzen dabenien konkurso edo zeretan mantak be izeten die, lehelengo eitten dabenai mantie erregalue be bai izeten da, ta, ba, hoixe. Guk hor astuei kopie izeten da, kopie ta txapela lehelenguai. Ta holan izeten die.
- Ta jente asko joango da ikusten, ezta?
- Bai, bai.
- Oseake hori...
- Herri txikixe ta barrixo bat dala asko, jente asko jueten da.
- Hori herriko jaietan, ezta?
- Bai.
- Ta barrriotako...
- Herrikue ez, barrixokue. Ta hori eitten da geure barrixuen bakarrik, Goierrixen.
- A, bai?
- Bai.
- Astoena.
- Astuena.
- Ta herriko jaietan, orduen, ez, ez da iten holangorik?
- Ez.
- Lehen be ez? idiekaz edo...?
- A, idixekin bai. Bueno, ez dakitt juliuen eitten zan, baiñe hori eitten zan Gabon aurrien, San Estebanetan. Orduen bai, orduen bai eitten zan.
- Eta oin ez da iten?
- Ez.

11. Jai nagusiaren bezperan "txopue" altxatu

- **Erref**: ZAL-018/016
- **Iraupena**: 0:01:45. **Hasi**: 00:28:34. **Bukatu**: 00:30:19
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak

Laburpena:
Herriko jai nagusiaren bezperan "txopue" jartzen dute: arbola-enbor bat altxatzen dute eta loreak edo ikurrina jartzen dizkiote goian. Inguruko herri askotan dago ohitura hori.

Transkripzioa
-Eta lehen zenbet egun eiten ziren jaietan? Zenbet egunetan egoten zan erromerie edo zelebraziñoa edo? Edo egun bakarra? - Ba egun bakarra. Bezperan txopue ipini, txopue. -Zer da hori? -Txopue. Hori holan, egur bat ipintten dabe ta goixen zozer gero, gero lora edo /ero/ zozer ipintten jako /ipintteako/ edo ikurriñe edo… -Hori non ipinten da? -Hori, beti hamen herrixen. Zuek ez? Ba jaixek hasieran beti. Ta jente asko jueten da. -Ta hori bezperan? -Bezperan edo jaixek… bueno, iguel domekie… bueno, iguel die baridxeku, domekie ta zer… ordun, baridxekuen edo eguenien, segun noz ipintten dan. Orduen, ba jente asko jueten da. -Osea, ipinten da holan arbola bat? -Bai, arbolie. Osea da, bueno arbola bat edo piñue… zozer bota, hari azala ta dana kendu ta ipintten dotse /ipintteotse/ zozer, arramak eta zerak goixen edo ikurriñe edo… ta gero altzau eitten dabe, ganera luzie izeten da e? baiña hori… eitten dabe, hamen Garaidxen, Mallabidxen, Abadiñon, Matidxenien… Danien eitten dabe hori. -Inguru guztien? -Bai. Ta hamen, osea, geure barridxuen be bai. Bueno, barrixuen ba danetan. Ta herrixen be bai eitten dabe. Ta gero ba botaten dittue ba… txapligue botaten dabe. Ta gero urteten dabe pasakallien, oseake soiñuaz ta zerien… botaten dittue karameluek eta globuek eta umiendako ta horidxe. -Hori bezperan esan dozu ezta? -Bai, bezperan bai, jaidxek hasi aurretik.

12. Jaietan meza, dantzariak eta erromeria

- **Erref**: ZAL-018/017
- **Iraupena**: 0:02:03. **Hasi**: 00:30:19. **Bukatu**: 00:32:22
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak

Laburpena:
Herriko jaietan, mezara joaten ziren. Meza ostean dantzariak ikusten zituzten eta iluntzean erromeria. Lehen, dantza talde bi zeuden herrian: umeena eta nagusiena. Orain bertso-afaria ere egiten da Goierrin, baina lehen ez zegoen horrelakorik.

13. Zaldibarko ermitak eta bertako jaiak

- **Erref**: ZAL-018/018
- **Iraupena**: 0:01:44. **Hasi**: 00:32:22. **Bukatu**: 00:34:06
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eraikuntza erlijiosoak
- Aisia » Jai-giroa » Auzoko ospakizunak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:
Ermitetan ere jaiak ospatzen zituzten: Santa Marina, Santiago, San Martin, San Lorenzo eta San Migel. San Migel ermitako auzoa elizaz Zaldibar da eta udaletxez Berriz. San Migelen eta herriko jaietan, odolosteak egiten dituzte gero jendeari banatzeko. Auzoetako jaietan, meza entzutera joaten

ziren eta gero ardo zuria eta gailetak hartzen zituzten. Ostean, danbolinderoek jotzen zuten eta iluntzean erromeria egiten zuten.</p>

Transkripzioa
- Eta gero hori herriko jaiek, ezta?
- Bai.
- Eta gero auzoetako jaiek, barrioetako jaiek egiten ziren?
- Bai.
- Ta zenbat barrio daude ba?
- Hamen zenbat, ba…
- Gitxi gorabehera, e.
- Bai, Goierri, Santamarina, zera... bueno, Goierri, Santa Marina da zera, ermittie. Gero, Santiago hantxe goixen, San Martin behien, San Lorenzo eta gero beste bat San Miguel. Osea elizie toketen jako Zaldibarrei ta, ostantzien, ayuntamientue Berrizera.
- Ointxe be holan da?
- Bai, bai.
- Ta zure sasoien be bai holan izen da?
- Bai, bai, hori beti holan. Eta bezperan hor eitten dabe bezperan odolostiek. Ta herriko jaixetan be odolostiek eitten dittue bezperan, bezperan, jaixek hasten dienien.
- Baia zer, jenteari emoteko edo?
- Bai, bai. Bueno, ermittan pagau in biher da, San Miguelen, baiñe herrixen ez. Emoten dittue pintxotxuek. Kostunbrie...
- Ta beti egon da kostunbre hori?
- Bai, behintzet urte askuen bai. Urte askuen bai.
- Ta nok iten dauz?
- Ba… presteten dienak, hantxe preparaten...
- Herriko jentiak?
- Bai, herriko jentie bai, herriko jentie.
- Eta holan barrioetako jaietan-eta ze iten zan? ermitan meza...?
- Lehen ermitan mezie ta gero emoten eben ardau zurixe, gailletak edo zeozer emon. Tabernie, bertan ez baueuen tabernie, ipini eitten zan. Ta hoixe… Tanboliñero joten eben ta gero iluntzien erromerixie. Hoixe izaten zan.
- Ta egoten ziñien, ezta?
- Bai.

14. Inguruko herrietako jaiak

- **Erref**: ZAL-018/019
- **Iraupena**: 0:02:38. **Hasi**: 00:34:06. **Bukatu**: 00:36:44
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Inguruko herriak eta auzoak

Laburpena:
Inguruko herrietako jaietara ere joaten ziren gaztetan: Mallabira, Berrizera, Abadiñora, Eibarrera eta Durangora. Inoiz oinez ere joan izan dira Urkiolara San Antonio egunean.

Transkripzioa
- Ta beste herri batzutara be bai jaietara?

- Bai.
- Nora?
- Nora? Ba, juten giñen Mallabire, Berrizera, ta Abadiñora ta gero, ba, zera, ya horrek herrix... zera, San juanetan Eibarrera gutxi ta San Antoniuetan Durangora, ze oin San Antoniuetan... Osea, Urkiola da Abadiño, baiñe lehen Durangon eitten zan erromerixie, Durangon eitten zan, ta oin Durangon ez da ezer egoten San Antoniuetan.
- Ez, e? Oin Durangon San Fausto. Ezta?
- Bai, San Faustuak. Baiñe gure denporan San Faustoik ez zan eitten.
- San Antonio zan?
- San Antonio zan.
- Eta horretan egunorretan ez ziñien joaten Urkiolara?
- Batzutan bai, beti ez, batzutan bai. Bueno, egunien edo hurrengo domekan edo... bai, Urkiolara bai.
- Baia oiñez?
- Zelan?
- Urkiolara oiñez hemendik?
- Oiñezien? "Andando"? Oiñez? Baten, baten.
- Eta? luze? Bide luzea?
- Luzie. Luzie, baiña bueno.
- Baia egon zan ohiturea, ezta, jentea joateko, kostunbrea egon zan, ezta?
- Bai, bai, asko, asko. Gurera etorten zan nere aitten lehengosu bat, baiñe urte askuen, Hernanittik. Urte askuen.
- Gero Urkiolara joateko?
- Bai, bai. Bezperan etorri gure etxera, gure etxien lo ein, ta aittaz ta amazta Urkiolara jueten zien. Urte askuen.
- Eta hemendik igual ez zarie joan Begoñara oiñez, Bilbora?
- Hemendik?
- Ez, ezta? Hori igual apur bat urrin dau, ezta? Bakarrik holan Urkiolara? Ez da/ezta/ egon beste lekurik holan...? ez, ezta? Oiñez holan joateko, Urkiolara.
- Bueno, oiñez juteko, ba, ez dakit batzuk bai, ba, batzuk mendire-ta jueten die. Hori bai, baiñe...
- Bueno bai, baia esan gure dot santuagana ta...
- A, ez.
- Ta ez ziren eiten promesak eta holango gauzek, santueri promesak eta...?
- Bai, baiñe... holan... batenbatek eingo eban, baiñe holan ikustekoik ba ez, nere denporan ez.
- Urkiolan egoten zan erromeria eta...?
- Bai, bai, bai, egun guztien egoten zan.
- Holango... jaie, ezta?
- Bai, bai.
- Eta Durangon be bai, ezta?
- Durangon be bai.
- Ta Durangora be joango ziñien, ezta?
- Klaro.
- Durangora beti.
- Bai.
- Ganera trenean, ondo.
- Bai.
- Bai.

15. Erdaraz eskolan, lagunartean eta udaletxekoekin

- **Erref**: ZAL-018/021

- **Iraupena**: 0:01:42. **Hasi**: 00:37:53. **Bukatu**: 00:39:35
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:
Lehen erdara asko egiten zen herrian. Eurek ere erdaraz egiten zuten eskolan eta lagunartean, baina etxean euskaraz. Dotrina euskaraz ikasi zuten, abadeak euskaldunak ziren eta. Udaletxekoak euskaldunak ziren, bertakoak, baina erdaraz egiten zuten.

16. Eskolan maistra bilbotarra

- **Erref**: ZAL-018/022
- **Iraupena**: 0:01:16. **Hasi**: 00:39:35. **Bukatu**: 00:40:51
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:
Eskolan banatuta egon ziren neskak eta mutilak. Eurek maistra eduki zuten, bilbotarra. Ez zen oso gogorra, baina zigorrak edukitzen zituzten euskaraz berba egitearren.

17. Komunioa marinel jantzita

- **Erref**: ZAL-018/025
- **Iraupena**: 0:01:31. **Hasi**: 00:44:14. **Bukatu**: 00:45:45
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Etxe barruko ospakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Sakramentuak

Laburpena:
Dotrina eskolan eta elizan ikasten zuten. Batzuk zuri jantzita egiten zuten komunioa, baina berak marinel jantzita egin zuen. Gero, etxean egiten zuten bazkaria familiarekin.

18. Jaietako eta domeketako jateko bereziak

- **Erref**: ZAL-018/026
- **Iraupena**: 0:01:33. **Hasi**: 00:45:45. **Bukatu**: 00:47:18
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Etxe barruko ospakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:
<p>Jaietan baserrian bertan jaiotako osaba-izekoak etortzen ziren. Oilaskoa

prestatzen zuten horrelako egunetarako, flana eta arroz-esnea. Bestelako egunetan, astegunetan esaterako, babak jaten zituzten; domeketan, ostera, garbantzu-zopa, arroza eta gisatua edo bakailaoa.</p>

Transkripzioa
-Eta holango egun espezialatan... igual jaietan be etorriko ziren familiakoak ezta?
-Bai. Ganera gendukezan... osea, bertan etxien, gure baserrixen jaixokuek, tiuek, harek etorten... haretxek zien gehixen etorten zienak. Harek beti.
-Jaietan eta?
-Beti.
-Ta Gabonetan?
-Gabonetan ez.
-Gabonetan ez? Bakarrik etzekoak?
-Bai. Etxekuek bakarrik.
-Ta holango okasiño espezialatan edo, zelango jatekoak preparetan ziren? Holan apur bet espezialagoak edo?
-Bai, ba beti. Ez naz akordetan ni holan zera, baiñe... bueno, oin oillaskue edonoz jaten da baiña orduen oillaskuek etxien euzan [...] oillaskue zan "un plato de categoría".
-Ya. Eta ez dakit... postrerik edo ipinten zan?
-Bai. Flan aedo /ero/ arroskonletxe edo /ero/ holako gauzak.
-Etzean einde.
-Bai. Etxekoak.
-Oseake oillaskoa zan apur bet kategorikoa ez?
-Bai, bai.
-Ta hori, komuniñoa edo jaietan edo...
-Bai. Ta ostantzien be jango zan baiñe bueno, holan zan.
-Ta domekak? Iziten ziren be bai apur bet espezialak holan jateko edo?
-Ba bai. Bai, ze ni akordeten naz gurien aste guztien babie jaten zan, berdurie kanbixeu ta babie, ta gero zozer ba... okelie edo zera ezta? Baiña orduen izeten zan ba... zopie, garbanzuen zopie, arroza ta gero zozer diferentie. O gisaue, bakillaue... edozer.
-Apur bet espezialagoa ezta?
-Bai.

19. Arraina Eibarko plazatik

- **Erref**: ZAL-018/027
- **Iraupena**: 0:02:02. **Hasi**: 00:47:18. **Bukatu**: 00:49:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:
Arraina etxerik etxe saltzen zuten, baina arrandegia ere egon izan da Zaldibarren. Hala ere, lehen Eibarko plazara joaten ziren ortuariak saltzen eta handik ekartzen zuten arraina.

Transkripzioa
- Eta, holan, arraiña, peskeue-edo, erosten zenduen?
- Bai, ta, ganera, saso baten etorri eitten zan etxera.

- A bai?
- Bai, bueno ya hori gu... ezkondu ta gero edo holan, bai, edo... oin... bueno, ya oin 50 urte edo gehixa.
- Baiña, ostean, dendan egon zan?
- Etorri eitten zan etxera, etxera. Ta, ostantzin, hamen arraindegixe baeuan. Egon , bai.
- Zure ume denporan be bai?
- Gure ume denporan ez dakit, baiñe gero bai. Baiñe, klaro, gero hamendik Eibarrera plazara jueten zan jente asko berdurak-eta saltzen baserrittarrak. Nere ama be bai. Eta handik ekarten zan, arraiñe handik ekarten zan.
- Baia ez zan jango asko, ez?
- E?
- Askotan ez zan jango igual, ez, arraiña?
- Askotan?
- Sarri jaten zan?
- Bai, egunero. Egon saltzen?
- Ez, diñot zuek jan etxean.
- Aaa jan...
- Egunero?
- Ez, egunero ez ez
- Apurr bet espeziala zan edo?
- Ez, korrientie be bai, espiezala barik be bai izeten zan.
- Baia beti ez zan jaten, ez?
- Egunero ez, edo Ebarrera jueten zanien edo... Ta gero, ba, bertara etorten jakun /etorteakun/ zera, arraiñe, bertara, etxera.
- Eta... baia zelan?
- Ba zelan, ba, ekarten eban furgonetan-edo ekarte eben eta gero juen hara eta zeuk gura dozuna erosi.
- Bale, bale.
- Berak eukena.
- Ta hor Eibarren zer egon zan, azoka bat edo egoten zan?
- Zera, bai, plazie, azokie, bai. Gero bota ein eben ta oin ez da zera oindik, baiñe plaza ederra egoten zan.
- Eta noz egoten zan?
- Egunero.
- Egunero?
- Egunero.
- Ta zure ama joaten zan, egunero?
- Egunero ez, egunero ez zan juten, baiñe, bai, esnie, berdurie-ta eruten eban, ta neu be bai iñoz.
- Holango etxeko geuzek, ezta? arrautzek eta holan be bai edo?
- Gurien arrautza asko ez, ze etxien be asko biher izeten zan ta jente asko egongo zan ta...

20. Gorpuzti egunean eta Aste Santuan prozesioa

- **Erref**: ZAL-018/029
- **Iraupena**: 0:01:38. **Hasi**: 00:50:12. **Bukatu**: 00:51:50
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Beste batzuk

- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Aste Santua

Laburpena:
Gorpuzti egunean eta Aste Santuan prozesioa egiten zuten. Gurutzea, Ama Birjina eta San Juan ateratzen zituzten.

21. Letaniak euria eskatzeko

- **Erref**: ZAL-018/030
- **Iraupena**: 0:00:57. **Hasi**: 00:51:50. **Bukatu**: 00:52:47
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:
Lehortea zegoenean, ermitetara joaten ziren eta letaniak esaten zituzten euria eskatzeko.

22. Aste Santu eta Garizumako debekuak

- **Erref**: ZAL-018/031
- **Iraupena**: 0:01:46. **Hasi**: 00:52:47. **Bukatu**: 00:54:33
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Garizuma eta Errauts Eguna
- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Aste Santua

Laburpena:
Garizuman eta Aste Santuan ez zegoen erromeriarik eta zinera joaten ziren sarritan. Eguen Santu eta Bariku Santu egunetan ez ziren mutilarekin irteten. Hautsen Egunean eta Bariku Santuan ezin izaten zuten okelarik jan.

23. Kanpoko jende aberatsa herriko bainuetxera

- **Erref**: ZAL-018/033
- **Iraupena**: 0:02:04. **Hasi**: 00:55:33. **Bukatu**: 00:57:37
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak

Laburpena:
Beti ezagutu ditu komentua eta sanatorioa. Hala ere, lehen bainuetxea egon zen orain sanatorioa dagoen lekuan. Kanpoko jende aberatsa etortzen zen eta hotel bi ere egon zen herrian.

Transkripzioa
- Hamen da komentu bat da ta gero sanatorixue ta, ba, egoten da mezie.
- Ta han konbentuan monjak badauz?

- Bai. Ta, ganera, etorritte daz Markiñetik be etorri zien ointxe urte batzuk hona, Zaldibarrera.
- Ta santorioa esan dozu?
- Sanatorio, bai. Sanatoriue zera, osea burutik zertute dauzenak, zoruekedo esaten dana. bai.
- Ta hori beti egon da hamen?
- Bai, beti ezautu dot. Bueno, nik beti ezautu dot. Ta lehen oin sanatorixue daon lekuen lehen euen balnearixue.
- Bai, e?
- Balnearixue euren, ta hori nik ez dot ezautu. Ez dot ezautu.
- Jao, baia jentea...
- Ta orduan etorten zan jentie kanpotik, ganera, uuu... karrozak eta... elegantie, Bartzelonatik eta Madrildik-eta jentie.
- Ta zer egon zan...?
- Hotelak.
- Baia uren bat...?
- Ure, bai, espeziala. Espeziala ure.
- Eta zuk ez dozu ezautu, orduen, hori?
- E?
- Ez dozu ezautu zuk?
- Bueno, ez, osea ke han sanatorixuen... Gero bai, gero... osea ke, zerien, hori balnearixue euen lekuen ipini eben sanatorixue, ta, ba, hori ez naz akordetan, ez, aurreko balnearixue. Baiñe gero edifizio txiki bat zan ta bañuek emoten zittuen han, osea, segidu eben urte batzuetan.
- Etorten zan jende apur bat dotorea ta?
- Bai, baiñe, bueno, ya gero jente gutxiao etorten zan, jente gutxiao. Nere akorduen jente gutxiao etorten zan. Baiñe bai, etorten zien Barzelonatik be bai ta etorten zien ta hemen hotel bi-edo euezan, ta gero etxe partikularretara be bai ta jentie egoten zan.
- Baiñuek hartu ta... beitu. Ta orduen lehen hor meza iten zan, mezea iten zenduen sanatorioan?
- Bai. Bueno, lehen-lehen ez dakit, oin bai eitten da.

24. Misioak Aste Santu aurretik

- **Erref**: ZAL-018/035
- **Iraupena**: 0:01:02. **Hasi**: 00:58:18. **Bukatu**: 00:59:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak

Laburpena:
Aste Santu aurretik kanpoko fraideak etortzen ziren sermoiak egitera. Sermoi gogorrak egiten zituzten.

25. Erromerietan mutilak hurbildu neskengana

- **Erref**: ZAL-018/037
- **Iraupena**: 0:03:36. **Hasi**: 01:00:49. **Bukatu**: 01:04:25
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:
Eskola amaitu ostean, mutilak fabrikara joaten ziren eta neskak josten ikastera. Hamabost bat urte zituela hasi ziren Zaldibarren erromeria jotzen. Mutilek ordaindu egin behar izaten zuten eta eurak izaten ziren neskarengana hurbiltzen zirenak dantza eskatzera.

26. Ezkontzako ospakizunak

- **Erref**: ZAL-018/040
- **Iraupena**: 0:03:26. **Hasi**: 01:06:02. **Bukatu**: 01:09:28
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak

Laburpena:
Proklamak egiten zituzten ezkondu baino domeka batzuk lehenago. Felisaren sasoian gehienak beltz janzten ziren ezkontzeko. Berak jantzi urdina eraman zuen eta gizonak trajea. Bazkaria tabernan egin zuten eta bidaia Madrilera hegazkinean.

27. Andreak Eibarko bizikleta fabriketara

- **Erref**: ZAL-018/041
- **Iraupena**: 0:00:51. **Hasi**: 01:09:28. **Bukatu**: 01:10:19
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Bizikleta-fabrikak
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)

Laburpena:
Felisaren sasoiko andre asko Eibarko bizikleta fabriketara joaten ziren lanean.

28. Garia auzokoen laguntzaz jo

- **Erref**: ZAL-018/047
- **Iraupena**: 0:02:30. **Hasi**: 01:21:12. **Bukatu**: 01:23:42
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana
- Baserria » Baserriko lanak » Garia

Laburpena:
Lehen laguntasun handia zegoen auzokoen artean, garia jotzen zutenean esaterako. Garia eskuz jotzen zuten, uztailean. Gero, makinaz jotzen hasi ziren. Jo ostean, errotara eramaten zuten eta ogia egiteko gorde.

29. Lehen hotz handiagoa eta bero handiak udan

- **Erref**: ZAL-018/048
- **Iraupena**: 0:01:42. **Hasi**: 01:23:42. **Bukatu**: 01:25:24
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Natura » Meteorologia

Laburpena:
Lehen hotz handia egiten zuen neguan eta elurra ere orain baino sarriago. Udan bero handiak egoten ziren. Baten moja bat hil zen uholdeak zirela eta.

30. San Juan bezperan sua egin eta abestu

- **Erref**: ZAL-018/049
- **Iraupena**: 0:02:32. **Hasi**: 01:25:24. **Bukatu**: 01:27:56
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak
- Aisia » Jai-giroa » San Juan

Laburpena:
San Juan bezperan sua egiten dute. Aurreko urtean bedeinkatutako lore sorta ('sorbie') erretzen dute eta "San Juen, San Juen, arrautze bi kolkuen" kantatzen dute. San Juan egunean lizarra jartzen dute ateetan loreekin apainduta.

Transkripzioa
- Ta San Juanak? Zelebrau izen dozuez?
- Sua?
- Bai, San Juan sue ta...
- Oin be bai.
- Oin be bai iten dozue?
- Jueten ga zerera, basarri... bueno, basarridxe edo lehengo... lehen bizi giñen etxera, ta urtero eitten dou.
- Ta len be eitten zan?
- Bai. Guk lehen... Lehen etxe guztietan. Sue etxe guztietan.
- Baia bezperan, ezta?
- Bezperan, bezperan.
- San Juan sue eiten zan?
- Bai.
- Eta zer erretan zan hor?
- Ba hor erreten zan, lehen eruten genduen, San Juan egunien eruten zan, lorak, sorbie esaten jakon, "ramo", sorbie esaten jakon /esateakon/. Ta eruten zan elizara. Ta bedinkatu-ta eitten eben ta ha gordete zan ta ha botaten zan sutara.
- Hurrengo urtean?
- Hurrengo urtien. Ta guk eitten dou, oseake, San Juan egunien ipintten die arramak zerien, atien. Ez dakit zelan esaten jakon erderaz... lixarra. Arramak ta lora batzukin ipintte jakoz atien. Guk zerien, oseake, bueno, basarrixen lehen bizi giñen lekuen ondiñok hantxe daz siku-sikuek. San Juan egunien hartu te botako dittut. Nik hona be ekarten dittut ta hamen be ipintten dittut. Ta hamen siketzen dienien, gorde plastiko baten ta hara basarrire eruen, lehen bizi giñen etxera. Ta lehen etorten zan... osea, hiru seme-alaba ta seme nausixe bizi da Zaldibarren ta... hau hemen ta beste bat Iurretan. Ta lehen Iurretakue be etorten zan umiekin-ta, baiñe oin umiek hazi dienien, ba, lagunekin-ta han eitten dabe, ezta? Baiñe seme nausixe ta gu danok jueten ga. Sue ein, kantau...
- Ze kantetan da?
- “San Juen, San Juen

arrautza bi kolkuen
beste bi altzuen
sorgiñek eta lapurrek erre, erre
artuek ta garixek gorde, gorde
biba San Juen”.
Hoixe.
- Oso politte.
- Ta danak kantuen hantxe.
- Ta saltau eiten da?
- Bai, saltau... nere seme nausixek salto eitten dau. Salto eitten dau.
- Eta etxe guztietan? Egon da kostunbrea etxe guztietan eiteko?
- Oin ez etxe guztietan.
- Baia lehen bai?
- Lehen bai. Baiñe oin daz etxiek urtero eitten dabenak be bai. Ta lehen herrixen be eitten zan. Ta oin herrixen ez dabe eitten.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-11-16

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com